

Ain Kallis: Muutumine on kliima kõige püsivam omadus

Riina Martinson, toimetaja
8. jaanuar 2011

Vaevalt meenub kellelegi aeg, kui ilm oleks kunagi varem niisama pidevalt kõneainet pakkunud ja sedavõrd jõuliselt inimeste tegevust mõjutanud kui läinud aastal ja alanulgi: üks rekord järgneb teisele.

Foto: Margus Ansu / Postimees

Tallinna tehnikaülikooli klimatoloogiadotsent ja Eesti meteoroloogia ja hüdroloogia instituudi (EMHI) peaspetsialist Ain Kallis tõdeb, et viimase aasta ilm pakub ülejäänud inimeste kõrval palju põnevust klimatoloogidelegi.

Kas läinud ja alanud aasta ilma võib pidada normaalseks Eesti ilmaks või peab lumerohkete talvede, erakordselt kuuma suve ning sagedaste tormide ja äikese põhjust otsima kliima soojenemisest või Islandi vulkaanipurskest?

Läinud ning tulnud aasta ilm on nagu Eestis ikka: muutlik ja põnev. Seda nii klimatoloogidele kui tavakodanikele.

Aga seda võib kohe kinnitada, et Islandi häädamatu nimega vulkaani suhteliselt nõrgal purskel kliimale erilist mõju polnud. See häiris enam Euroopa ja muu maailma majandust.

Meie kliimat mõjutavad põhiliselt hoopis Golfi hoovus ja Põhja-Atlandi ostsillatsioon. Viimasena mainitu on kahe suure – Assoori saarte ning Islandi saare kandis asuvate rõhkkondade õhurõhkude vahe, mida iseloomustab NAO indeks.

Kui too näitaja on positiivne, kulgeb kõrgemais sfäärides lääne-ida-, negatiivse puhul aga ida-läänesuunaline õhuvool.

Eelmisel talvel ja suvel domineerisid ida mõjud ehk indeksi negatiivsed väärtused (koos lumise külma talvega ja kuuma suvega). Selle talve teisel poolel peaks see indeks pöörduma positiivses suunas.

Kas jutud kliima soojenemisest või lühikese jääaja tulekust on teadlaste silmis tõsiselt võetavad?

Kliima on muutunud, muutub ja jääbki muutuma. Muutumine ongi kliima kõige püsivam omadus.

Praegusel ajaetapil kliima soojeneb, poole sajandiga on see Eestis soojenenud ligemale kaks kraadi: talvel-kevadepool rohkem ja suvel-sügisel vähem. Kui kaua see tendents jätkub ja kui suur on inimeste osa selles, on väga põnev ja oluline küsimus.

Geoloogidel on lihtsam, sest nemad teavad hästi, et elame vaid ühel paljudest

jääaja vaheaegadest. Peaksime õnnelikud olema, kui läheb terake soojemaks, nagu kinnitab akadeemik Anto Raukas.

Millised läinud aasta ilmarekordid teile kõige tähelepanuväärsemad tunduvad?

Mullu püstitati hulk kohalikke rekordeid küll lume paksuse, küll sademete, küll õhusooja alal.

7. augustil jäi Eesti absoluutsest kuumarekordist (1992. aastal mõõdeti Võrus 35,6 kraadi sooja) puudu vaid 0,2 kraadi! Nii palavat juulit ja üldse kogu suve (juuni-august) pole Tartus olnud kogu mõõteperioodi jooksul, see on 1866. aastast saadik. Juulis kerkis kraadiklaasi näit tervelt 26 päeval üle 25 pügala, üle 30 kraadi aga 12 päeval.

Paksu lund on varemgi olnud, kuid nii paksu kui nüüd detsembris ilmselt mitte.

Läinud talve lumeuputusele järgnes väike veeuputus. Nüüd lubatakse taas sulailmu. Kui pikalt peaks sula kestma, et meil oma majade ümber uputust karta tasub?

Uputusi peaksime kartma siis, kui tuleb selline soojalaine, mis toob kaasa lume kiire sulamise. Vaikne sula kaotab isegi paksu lume vahel lausa märkamatu.

Kõige tähtsam küsimus: milline tuleb eelolevate kuude ilm? Kas saab seda üldse millegi järgi ennustada?

Vaat selle küsimusega pöördusite valel aadressil. Üks Briti sünoptikutest ütles, et kui ta oskaks täpselt ennustada ilma kolme kuu pärast, ei viroleks ta niiskel Suurbritannia saarel, vaid naudiks elu Bermudal.

Ennustusi muidugi tehakse, isegi poole aasta peale, aga arvestatavaid tulemusi pole kellelgi.

Alati ootan Tartu ülikooli kolleegi Marko Kaasiku pikaajalisi ennustusi. Ent peab ütleva, et meie laiuskraadid pole niisugusteks prognoosideks sobivad – need klapiivad paremini troopilistes maades.

Mullu hämmastas, kui täpselt suutis EMHI torme ennustada. Kui reedel oli asutuse kodulehel kirjas, et teisipäeva pärastlõunal jõuab Lääne-Eesti kohale tugev vihmasedu ja torm, nii tõepoolest läkski. Tänu millele on võimalikud nii paikapidavad ennustused?

Läinud aastal said EMHI sünoptikud tõesti palju kiitust – asi, mida naljalt ei juhtu isegi suurtes ilmakestustes. Eriti läksid täkkesse tormiennustused: jälgisin nii Monika, Scarletti kui vana-aastaõhtul Waltraudi-nimelise kirgliku tsükloni küllastuste puhul tuule kiiruse ja sadude prognoose – kõik klappis. Augustis derecho-nimelist äikesetormi muud keskused (näiteks Gismeteo) ei ennustanud.

Väga oluliseks abiks on meie sünoptikuile muidugi mudelarvutused: HIRLAMi ja Euroopa keskpika ennustuskeskuse mudel ilma ning HIROMB meretaseme arvutustel (koos TTÜ meresüsteemide instituudiga), samuti EUMETSATi operatiivsed satelliidipildid ja Eesti kahe ilmaradari andmed.

Kõik EMHI ilmajaamad on juba täielikult automatiseeritud.

Milliseid looduse või muid märke ise jälgite ilma ennustamisel?

Eks suvel pea ikka jälgima pilvede arengut, et äike ootamatult kaela ei tuleks.

Tundub, et vanarahva tarkus tänapäeval ilmaennustamisel ei kehti.

Homset ilma või paari päeva peale võib ilmamärkide abil päris hästi ennustada ka tänapäeval. Aga mitte suve talve järgi ja vastupidi.

Mida arvate hobi-ilmaennustajatest, kellele ajakirjanduses sageli sõna antakse?

Kindlasti on see hobidest üks põnevamaid. Suhtun ilmatarkadesse kahtlemata palju paremini kui tähetarkadesse. Austusega. Suhtumist astroloogidesse mõjutab arvatavasti mu töökoht Tõraveres.

Ilmatargad on aastaid teinud tähelepanekuid ilma ja selle muutuste kohta ning klimatoloogide silmis on need mõõtmisandmed eriti väärtuslikud.